

ÍNDEX

Pròleg.....	13
Presentació	11
Justificació	13
DIGRESSIONS.....	15
1. Temps era temps.....	17
De quan érem petits	17
2. Llengua i educació.....	33
De la parla i la docència, dos pals de paller	25
3. Economia i societat	33
Economia humana	33
4. Miscel·lània	47
Calaix de mestre.....	47
POLÍTICA	63
5. Panorama polític.....	65
Allioli o papiroflèxia	65
6. Política catalana	79
Un poble sense herois?	79
7. Política estatal i internacional.....	103
Messies de pa sucat amb oli.....	103
8. Estatut.....	117
To be or not to be, that's the question?.....	117
9. La transició democràtica (1976)	131
L'any zero.....	131
CAP A UNA NOVA TRANSICIÓ POLÍTICA	147
Una pica a Madrid	149

PRÒLEG

Faig amb gust el pròleg d'aquest llibre d'en Ramon Farré. Per la persona, pel col·laborador a la Generalitat, pel polític i per l'home de pensament que també és. Tot plegat una mica barrejat. Com correspon, perquè les persones no som ni actuem per departaments estanc, ara com a persona, ara com a polític, ara com a home de pensament o d'acció. I en aquest recull d'articles d'en Ramon Farré hi surt tot una mica.

Els records de la infantesa, amb un punt de nostàlgia positiva i tendra, no trista. El record dels pares. La formació religiosa, sobretot mantinguda fins ara sobre la base de la caritat i de l'esperança. I el record dels mestres. D'uns bons mestres. Però els mestres sortiran molts cops en aquests articles, perquè la docència i el sistema educatiu han estat els camps d'acció principals d'en Ramon Farré. Hi ha treballat ensenyant, hi ha treballat assumint responsabilitats d'Administració i de Govern, hi ha treballat amb autèntica vocació. Hi ha treballat també mogut per la seva idea que la llengua catalana és un fet bàsic i central de la personalitat catalana, i que la seva defensa en bona part s'ha de fer a l'escola.

S'entén que a un home d'aquestes característiques l'hagin preocupat sempre els joves. Els seus problemes, els seus perills de fracàs, i les seves possibilitats de futur. Va la pena llegir el que diu dels joves ni-ni i dels joves sí-sí. Perquè ningú no nega, —i en Farré menys que ningú—, que molts joves tenen dificultats serioses per a enfocar bé la vida, la professional i la personal. Un home amb vocació de docent, des de la infantesa fins als graus alts i amb bona sensibilitat humana com és en Farré no pot no sentir-se tocat pel tema de la joventut. I no pot no ser sensible als problemes de molts joves. Però pels mateixos motius no pot acceptar com una fatalitat que hi hagi tanta joventut desorientada, de vegades fins i tot com rendida. I que no cregui que amb bona pedagogia no només de coneixement i tècniques, sinó de valors humans, molts més joves poden anar endavant. Això és una passió seva.

Però avui, i de ja fa temps, en Ramon Farré és molt present i actiu en el camp polític. Ho ha estat i ho és com

a militant de CDC, amb càrrec de responsabilitat en el partit —ara mateix responsable a la demarcació de Lleida—, i també a la Generalitat, concretament en el departament d'Ensenyament. Per tant la política és molt present en el seu llibre. En parla des d'angles i termes molt diversos.

Parla, per exemple, dels reptes que té Catalunya. Els enumera així: aixecament del país, ajudant des de l'Administració a crear riquesa i, consegüentment, llocs de treball; analitzar com es pot assegurar i perfeccionar l'estat del benestar; conservar la cohesió com a poble i mantenir la identitat de Catalunya afavorint la integració de la immigració; revisar la relació Catalunya-Espanya.

Tot això és més fàcil de dir que de fer. Però es pot aconseguir, diu en Ramon Farré, si es recuperen maneres de fer positives bàsiques, com són la seriositat en el camp polític i social, —que darrerament en bona part s'ha perdut—, el sentit de la feina ben feta i del compromís i la pràctica del bon govern. I si a més hi ha un bon lideratge.

Entre les qualitats d'en Farré n'hi ha una molt digna d'esment, que només es dona en la gent de conviccions fonades i per tant amb capacitat de compromís. I jo hi afegiria que amb sentit de l'honor. Que és estar a les verdes i a les madures. Ho ha demostrat com el que més durant aquests set anys en que CDC ha estat arraconada a l'oposició més total, al que se n'ha dit la travessia del desert, amb voluntat de destruir-la. Més que mai ell ha mantingut les seves conviccions i ha estat al peu del canó. Com el primer. I és segur que si ara calgués continuar aquesta travessia, ho faria.

La lectura del llibre d'en Farré ens fa veure un altre fet positiu: ell entén la política com un acte de servei. L'objectiu de la política, respon en Farré, no és només el poder. El polític, i més encara un partit polític, ha d'aspirar al poder. Perquè en necessita per a aplicar el seu programa i realitzar el seu projecte de país i de societat. Però no pot ser l'objectiu principal. És un objectiu instrumental.

En Farré ho explica bé: el poder no ha de servir ni per a afalagar la pròpia vanitat tallant cintes, ni per a treure'n profit, ni tampoc per a exercir-lo sectàriament. El poder ha de servir per a fer país, per a construir confiança social. El poder no és propietat de ningú, del poder se'n fa ús, durant el temps que es té, per a actuar positivament

sobre la societat. I és així com en Farré ho veu i ho diu.

De la lectura del llibre d'en Farré se'n pot treure un altre profit: informa sobre fets i aspectes de la nostra història política dels últims 35 anys. Informa i ajuda a entendre.

Ajuda a entendre les dificultats de la Transició. En tots sentits, i específicament també respecte a Catalunya i al desenvolupament autonòmic. A veure també alguns errors que es varen cometre. A fer balanç del què s'ha aconseguit, que no és poc, que és important, però també del què encara no s'ha aconseguit, i que darrerament s'ha posat encara més difícil. Ajuda a entendre la primera idea de CDC de com s'havia d'haver estructurat l'Estat espanyol, que en bona part no es va poder aplicar. I que després d'anys i panys d'intentar anar millorant el reconeixement i l'estatus de Catalunya, i en la relació i el diàleg amb Espanya ara ens trobem en un moment especialment difícil. I amb molta hostilitat espanyola. I en Farré ens fa veure clar, també, que CiU ha estat una força política amb un molt alt sentit de responsabilitat.

Tot això està escrit en un moment especialment problemàtic. D'aquí ve que en Ramon Farré parli de que ara més que mai la prioritat és aixecar Catalunya. I que hagi de parlar també de la fi d'un cicle. I de que s'ha trencat un pacte, perquè ara Espanya rebutja de ple les idees d'un Estat plurinacional i torna sense embuts a mirar d'imposar-nos la centralització i la homogeneïtzació; és a dir, la pèrdua d'identitat, començant per la de la llengua. Ara tornem a ser aquí. I per tant necessitem que Catalunya respongui amb fermesa. És a dir, necessitem molta gent com en Ramon Farré.

Que, entre altres coses, té una altra virtut : la de ser un home esperançat. No un home d'esperança vana, sinó basada en idees clares, valors i conviccions sòlides i actituds molt positives i constructives. En això basa la seva fe i la seva esperança, virtuts que aplica a tantes coses i a tots els àmbits, petits o grossos, familiars o de país. D'esperança pel país parla en un dels seus escrits. D'esperança per les Garrigues en un altre. De fet d'esperança per a la gent, per als homes i les dones de casa nostra.

Jordi PUJOL

Barcelona, 9 de novembre de 2010

PRESENTACIÓ

L'opinió pública coneix el parer del polític per camins inversemblants. La forma habitual de fer-ho és per la seva presència en els mitjans per causa de compareixences o declaracions, més o menys encertades.

En qualsevol cas, les persones d'aquestes contrades tenen dret a saber què pensa qui té la responsabilitat de dirigir a Lleida un partit polític per encàrrec dels seus militants. O això crec, tal vegada amb un punt de vanitat i un molt de poc seny. A cada dret li correspon un deure que algú està obligat a satisfer. En aquest cas, l'obligació és meva. I ho faig amb molt de gust.

Pensar requereix d'un complement. Pensar sobre alguna cosa, un fet, una opinió, un esdeveniment, un sentiment, un estat d'ànim, personal o social, (si és que la societat té estats d'ànim). També es pot pensar per a deixar constància de l'estat d'una nació o per albirar-ne un cert futur, sabent que cap futur no és fins que no es pot veure i tocar ja fet present.

En el llibre trobaran escrits sobre política, educació, història, economia, religió, ciència i tecnologia, societat, cultura, llengua... Tanmateix, el gruix del llibre el formen escrits sobre política. No pas sobre política de partit ni menys encara sobre confrontació política, que si hi és està somorta i prou amagada entre línies. Són reflexions i pensaments prou atemporals, encara que deutores de les realitats polítiques de cada moment.

Escric el que em sembla que he d'escriure. Ningú no m'ha dit mai escriu això o no escriguis allò. Tampoc mai ningú no m'ha recomanat prudència ni gosadia, menys encara que seguís cap doctrina. Se'n guardaran com d'escaldar-se. Val a dir que qui representa un partit o una institució no pot dir exactament allò que vol, ni quan vol, ni com vol.

Escric a punta de dia, cada dia, quan els colors esvaïts, blaus, violats, vermellorsos, lilats (quadern lilat!) treuen el cap. Després comença el no parar. Sovint, l'apunt és impressionista, com inacabat. Són quatre pinzellades, perquè el temps apressa i la *Coca de Recapte*, el meu bloc, ha de sortir de l'obrador,

perquè algun client de matinada l'espera. Els articles tenen ja més d'una passada. I prou que s'aprecia. Així, els serà fàcil distingir entre uns i altres.

Els articles i apunts publicats han estat seleccionats per un professional del periodisme, historiador de formació, director del *Bondia*. Josep Ramon Ribé n'ha decidit també l'agrupació en diferents blocs i n'ha preparat una presentació. Per tant, li correspon una bona part del valor que pugui tenir el llibre. Li ho agraeixo, com també ho faig a Pagès Editors, que ha acceptat incorporar aquest títol a la seva col·lecció.

És un honor que el President Pujol hagi volgut prologar el llibre. Probablement, és el personatge que hi és més citat. No puc amagar que només per aquest fet paga la pena haver-lo escrit. Mai no hagués somiat una aital possibilitat quan ara fa vint-i-cinc anys me'l presentaren. De mi, se'n diu que sóc pujolista. Si ho sóc, no sóc pas l'únic.

Aquest llibre déu molt als escrits del President, al seu pensament, de fet. En algun article vaig llegir que era el primer intel·lectual del país. L'home que més pensament política ha elaborat a Catalunya. Com també és deutor de qui ha estat una mestra per a mi, la Carme Laura Gil. Els ben asseguro que sense el seu mestatge aquest llibre no s'hagués escrit mai.

Com tampoc no s'hagués escrit sense l'acompanyament de la meva esposa, Maria del Mar, que ha acceptat amb estimació sense límits les matinades intempestives i les hores de feina que he restat de la convivència, cada cop més necessària, imprescindible.

Ni tampoc sense els pares, Ramon (a.c.s.) i Maria Rosa, que em van dur al món, i tingueren cura de mi. I la meva família tota, començant pels germans, que m'ha fet ser com sóc, en definitiva com penso i escric. I amb la família, els amics de qui aprenc cada dia i estimo. I els mestres, la padrina Maria i la mare les primeres, que m'ensenyaren a llegir i escriure

Com agraeixo als lectors que tinguin la paciència d'obrir el llibre i llegir-lo. Per a ells ha estat escrit.

Gràcies i disculpin.

Ramon FARRÉ ROURE

JUSTIFICACIÓ

Suposo que quan el Ramon Farré em va proposar fer aquesta antologia dels seus apunts al seu bloc *Coca de recapte*, no es va adonar de la meva sorpresa ni dels segons que en vaig quedar mirant-me'l amb expressió inexpressiva. Mentre improvisava a corre-cuita la cara de pòquer intentava esbrinar perquè m'havia escollit a mi, tot i que d'entrada i des del seu retorn a Lleida havia —haviem— descobert que hi havia una mena de sintonia astral en la manera de percebre el món que ens envolta. Potser perquè també sóc de Lleida, potser per la meva formació més d'historiador i de filòleg que no pas de periodista, potser perquè també tinc un bloc... encara que l'actualitzo de Pasqua de Rams perquè no n'hi ha prou amb tenir un discurs; cal constància, molta, massa per a un servidor i inabastable si la comparem amb la seva.

Superat el desconcert inicial i sense donar-li temps a explicar-me què desitjava exactament, ja li vaig donar el sí. Per això, quan després em preguntava si creia escaient fer un recull dels seus articles internautes, si les seves reflexions —perdó, digressions— tenien prou calatge com per crear-ne un còctel atractiu per al lector, no vaig dubtar en donar-li suport. En un món com el de la política, on la majoria dels blocs neixen quan comencen les campanyes electorals i moren el dia dels comicis —per als guanyadors, de vegades s'allarguen un dia més per donar les gràcies als qui els han votat—, l'eterna vocació escriptora del Ramon Farré el converteix en una *rara avis*, en un iceberg enmig de l'infinít oceà de l'oportunisme polític.

Una altra circumstància que em va seduir en un primer moment és que era un encàrrec dels que engresquen i després de tancar els ulls em va semblar que no em donaria massa feina. Però aviat vaig descobrir que era un il·lús de mena: llegir, destriar i seleccionar entre els més de 600 apunts que hi havia quan vàrem decidir la data a partir de la que calia fer el tall definitiu (l'endemà de la Diada del 2010) ha estat realment complicat i feixuc. Separar-los per capítols i donar una unitat a la selecció —que espero ha-

ver aconseguit; si més no dono fe que m'hi he escarrassat de valent per assolir-ho— és una tasca ingent. De vegades pensava: “Com pot ser que aquest home pugui escriure tant i més de matinada”, jo que sóc més au noctàmbula, que la inspiració (*sic*) em ve quan es fa fosc i que quan m'aixeco al matí ben just sóc capaç d'articular quatre paraules amb més o menys sentit. La sort que he tingut —i espero tenir encara molts anys— és que la feina no em fa por, gens de por, i que els reptes són la meva especialitat, encara que en un primer moment tot se'm faci costa amunt i trigui en posar-me les piles.

Totes les antologies són subjectives i els especialistes que se n'encarreguen de fer-les solen ser experts i grans conxeadors de l'obra de l'escriptor escollit. Aquest és un rol que —potser— em va gran, ho reconec, però el ferm convenciment de Ramon Farré en les meves possibilitats —tot i que crec que no sabré mai d'on li ve aquesta obnubilació— han culminat en aquesta tria que si bé és acurada, em reservo la potestat d'afirmar si és prou encertada. Vostès jutjaran. Bon profit!

Josep Ramon RIBÉ

DIGRESSIONS

De quan érem petits

N'hi ha que recordem la infància en blanc i negre, tal com eren els colors de la televisió. La vida llavors no era gens fàcil, ni tan sols per a la quitxalla. Si tanquem els ulls i fem un suau esforç, no haurem de remenar massa els nostres pensaments per trobar en el nostre passat més llunyà imatges, sons o aromes que avui per a les generacions més joves són completament desconeguts. La música de l'esmolet, la remor que feia la llet quan ens omplien un pot per portar-la a casa, la barreja d'aromes i escalfor que sempre desprenia aquella cuina econòmica que mai s'apagava... sensacions d'una època passada on es vivia sense luxes i on imperava la humilitat.

Pisos senzills i de dimensions reduïdes, que obligaven la canalla a fer vida al carrer, vestits amb faldilles i pantalons curts —heretats dels germans i germanes grans, si en tenies—, tant si era estiu com hivern. No hi havia camps de futbol com ara i es jugava al carrer; les porteries les delimitaven dues pedres i, si hi havia sort, es reaprofitava la porta d'un magatzem amb portes de fusta que sempre estava tancat. Si no apareixia algun cotxe o *motocarro*, els partits no s'aturaven fins que les mares sortien a la finestra o al balcó per cridar els seus fills perquè pugessin a menjar.

Ramon Farré evoca la seva infància i adolescència amb el frescor i la naturalitat que li confereix pensar que allò va passar el dia abans, com a *Xapa*, on de manera inconscient s'havia guardat a la butxaca el tap metàl·lic d'una coca-cola, com aquells que recollia al terra davant de la barra dels bars, per aixafar-los després i jugar amb ells, i de d'altres begudes que ni ell ni els seus amics es podien permetre beure habitualment; o com a *Foguera de Sant Joan*, aquella nit màgica que el transporta als seus carrers del Centre Històric de Lleida, que recorria amb un tros de fusta, que de vegades podia ser un cotxe, de vegades, una bicicleta... ginyes que es creaven amb un parell de puntes velles i rovellades i un martell rònc que

es desllorigava quan es picava massa fort. Les joguines eren úniques, mai seriades, fruit de la imaginació i de la il·lusió, de saber de manera innata que els millors joguets són els que es construeix un mateix i que no cal res més per ser feliç. Ja ho deia Salvat-Papasseit al poema *Pantalons llargs*: “*I sóc infant encara, i no puc fer-ne esment. / Cavallet de cartró, tu em sabies la joia: / si ara jugués a córrer, què diria la gent...*”

Al quarto de les rates recorda una anècdota entranyable de quan tenia 6 anys, on aprofita per fer un reconeixement a la tasca dels mestres —bé, en aquest cas de les mestres—, fonamentals en una època aquella on la seva funció, ara tot sovint qüestionada, era clau en el nostre procés de formació com a persones. Els docents d’abans —independentment de si eren bons ensenyants o no— eren vaques sagrades, i si un dia arribaves a casa queixant-te que t’havia estovat, tenies molts números de rebre una altra clatellada de regal acompanyada d’una frase clàssica: “Si t’ha fotut una bufa, segur que te la mereixies”.

La religió també va marcar la seva i les nostres vides, però al marge de les seves conviccions, apel·la a l’esperit solidari de l’Església. Així, a *Càritas* recorda la funció d’aquesta entitat, que ajudava moltes famílies que suaven per arribar a final de mes, i després d’uns anys d’opulència i de viure en un fictici estat de benestar, institucions com aquesta tornen a estar malauradament de moda i la seva tasca és avui més vigent que mai; i a *José María Díez-Alegría* rememora la figura d’aquest jesuïta —traspasat enguany— i les seves crítiques a la rància Església de les acaballes del franquisme.

No podem viure dels records, però tampoc sense ells. I la infància n’és una inescapable font que mai ha de deixar de brollar.